

Moduł 2: Diagnoza, badanie potrzeb i budowanie prototypów

Opis założeń etapu

Etap dotyczy rozpoznawania i badania potrzeb, na które odpowiadać ma innowacja społeczna, a także budowania społeczności i angażowania osób we współtworzenie i wprowadzanie innowacji społecznych. W tej części zwracamy uwagę na szczególne znaczenie badań lokalnego kontekstu innowacji społecznej, który zawsze ma unikatowy charakter i wymaga dogłębnego poznania i zrozumienia. Innowacja społeczna, nawet wtedy, kiedy rozwiązuje problem o charakterze globalnym, zakorzeniona jest w danym miejscu, kulturze, historii i uwarunkowaniach społecznych. Uczestnika kursu zachęcamy do tego, aby „wszedł w buty” beneficjentów innowacji i zobaczył wyzwanie, nad którym pracuje z ich perspektywy. Stosując różnorodne metody badań, zdobędzie dane i informacje, które pozwolą mu projektować w oparciu o fakty. Im bardziej świadomy i partycypacyjny będzie proces projektowania, tym większa szansa, że proponowane rozwiązanie okaże się trafne i funkcjonalne.

Charakter partycypacyjny ma zarówno etap projektowania, implementacji oraz rozwijania inicjatyw z kategorii innowacje społeczne, co wiąże się z koniecznością nabycia umiejętności współpracy zespołowej i organizowania zespołu. Podczas tej części kursu słuchacz/ słuchaczka dowie się, jak zainteresować i zaangażować w pracę nad rozwojem inicjatywy beneficjentów/ beneficjentek i kluczowych interesariuszy/ interesariuszek innowacji oraz jak stymulować zaangażowanie społeczności zgromadzonej wokół inicjatywy.

Etap zakończony jest instrukcją dla stworzenia prototypu innowacji społecznej, który uwzględnia zgromadzone podczas badań dane i informacje. Wykorzystując techniki kreatywne i design thinking, aktywujemy potencjał grupy i rozpoczynamy proces generowania takich rozwiązań, które odpowiadają na realne potrzeby i wyzwania.

Z czym słuchacz wychodzi?

Słuchacz potrafi:

- rozpoznać interesariuszy/ interesariuszki dla danego wyzwania społecznego;
- zainteresować i zaangażować w pracę nad rozwojem inicjatywy beneficjentów/ beneficjentki innowacji;
- przeprowadzić badanie potrzeb;
- budować pozytywne relacje z członkami i członkiniami zespołu;
- stosować technikę generowania pomysłów.

Słuchacz/ słuchaczka opracował/ opracowała:

- mapę interesariuszy/ interesariuszek dla wybranego projektu,
- skrypt wywiadu indywidualnego,
- pomysł na innowację społeczną,
- w ramach pracy domowej przeprowadził rozmowy terenowe z interesariuszami i interesariuszkami.

Moduł 2: SCENARIUSZ MINUTOWY

Nr	Czas (min)	Krok	Forma	Opis merytoryczny	Prezentacja (nr slajdów)	Scenariusze ćwiczeń (nazwa i nr katalogowy)	Karty pracy (nazwa i nr katalogowy)
	5	wprowadzenie	miniwykład	<p>Wprowadzenie do modułu; program warsztatu.</p> <p>Po zakończeniu warsztatu kursant/ kursantka będzie gotowy/ gotowa wprowadzić zmiany w swoim prototypie. Pozna narzędzia użyteczne do badań, dzięki którym pozna interesariuszy i interesariuszki.</p>	1–4		
	5	proces projektowy	miniwykład	<p>Nielinearność procesu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eksperymentowanie – ostateczne rozwiązanie w procesie projektowania jest wynikiem eksperymentów i testowania, a także stałego zbierania feedbacku od beneficjentów/ beneficjentek innowacji i innych interesariuszy/ interesariuszek • Spotkanie ludźmi, zrozumienie kontekstu – z prototypem innowacji należy wychodzić do ludzi jak najwcześniej. Perspektywa beneficjenta/ beneficjentki czy interesariusza/ interesariuszki na problem może być inna niż 	5–6		

				<p>innowatora/ innowatorki. Uwzględniając ją, dopełniamy rozumienie problemu, dzięki czemu możemy adekwatnie dopasować rozwiązanie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elastyczność – postawa otwarta na zmiany, gotowość do modyfikowania innowacji wielokrotnie 			
	5	badania w procesie projektowania	wprowadzenie	<p>Badanie to poszerzenie rozumienia problemu – poszukiwanie informacji na temat problemu i dziedziny życia, w ramach której ma powstać innowacja. To poznawanie unikalnych kontekstów, w których innowacje powstają – bo każda innowacja, nawet jeśli dotyczy globalnego problemu, jest zależna od lokalnych warunków i osób, które się w nią zaangażują. Aby poznać ten kontekst i ludzi, którzy się w nim znajdują, należy przeprowadzić badanie.</p> <p>Badanie jest niezwykle istotnym etapem, którego pominięcie skutkuje tworzeniem rozwiązań nieodpowiadających na potrzeby lub niemożliwych do zrealizowania.</p> <p>Badanie w nurcie design thinking proponuje stosowanie metod kreatywnych, a także wchodzenie w interakcję z badanymi.</p>	9–10		

	5	Czego chcesz się dowiedzieć?	dyskusja	<p>Czego chcesz się dowiedzieć?</p> <p>Poszukiwanie inspiracji wewnątrz grupy, podkreślenie istoty badań w kontekście projektowania rozwiązań.</p>	8		
	5	planowanie badań	miniwykład	<p>Przed rozpoczęciem badań należy je zaplanować. Określić należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cel badania, czyli po co chcemy je wykonać, czego chcemy się dowiedzieć; - grupy badanych – kogo będziemy badać; - formę – jakie narzędzia wykorzystamy. 	9		
	15	narzędzia badawcze	miniwykład	<ul style="list-style-type: none"> • Desk research – analizy danych wtórnych • Obserwacje i dokumentowanie (zdjęcia, video, notatki) • Wywiad indywidualny pogłębiony • Wskazanie innych dostępnych metod: ankiety, fokusy, antropologia cyfrowa 	10–13		
	5	różne formy danych		<p>Przedstawienie różnorodnych form, w jakich dane mogą być gromadzone i przetwarzania, tak by myśleć</p>	14		

				o nich kreatywnie i by budować rozwiązania w oparciu o te dane.			
	15	desk research	ćwiczenie	<ul style="list-style-type: none"> • Poznaj dane, które dotyczą twojej innowacji. • Wykorzystanie narzędzia wskaźniki obiektywne”. • Korzystanie z platformy Eurostat. • Porównanie z informacją od Chat GPT. 	15	3.1	brak
	10	identyfikacja interesariuszy i interesariuszek innowacji społecznej	miniwykład	<ul style="list-style-type: none"> • Interesariusze i interesariuszki to wszystkie osoby (oraz ich organizacje), które w jakiś sposób łączą się z innowacją – wpływają na nią, korzystają z niej lub mogą wesprzeć jej rozwój. • Interesariusze i interesariuszki to zasoby społeczności – wiedza, umiejętności, czas, sieć kontaktów. <p>Współtworzenie innowacji społecznych oznacza angażowanie w proces różnorodnych interesariuszy i interesariuszek. Interesariusze i interesariuszki mogą pochodzić z różnych sektorów rynkowych i wносить różnorodne zasoby i umiejętności, bez których przedsięwzięcie nie przetrwa, np.: wiedza, czas, środki finansowe, umiejętności, relacje i sieć kontaktów.</p>	17		

				<p>Dlatego istotne jest wczesne rozpoznanie osób i organizacji, które są powiązane z wybranym wyzwaniem społecznym. Warto zadać kursantom i kursantkom pytania: Kogo jeszcze dotyczy wyzwanie, na które odpowiedzieć ma innowacja społeczna? Z kim można na ten temat porozmawiać? Kto już działa w tym obszarze albo robi coś podobnego?</p> <p>Interesariuszy i interesariuszki można w przypadku innowacji społecznych podzielić według różnych kryteriów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • beneficjenci/ beneficjentki – osoby, na których niezaspokojone potrzeby bezpośrednio odpowiada innowacja społeczna; • klienci/ klientki – osoby, które są potencjalnymi nabywcami komercyjnymi usług lub produktów, które inicjatywa może wytworzyć w oparciu np. o swoją wiedzę ekspercką; • środowisko naturalne; • organizacje finansujące lub grantodawcy/ grantodawczynie; • ustawodawcy/ ustawodawczynie; • interesariusze zewnętrzni i wewnętrzni/ interesariuszki zewnętrzne i wewnętrzne (należący/ należące bądź nie do inicjatywy). 			
--	--	--	--	---	--	--	--

				Warto w tym miejscu poruszyć kwestię networkingu i budowania sieci relacji pod kątem spotykania i łączenia różnych grup interesariuszy/ interesariuszek po to, by realizować wspólne cele i rozwiązywać wspólne problemy.			
	10	mapa interesariuszy	ćwiczenie grupowe	<p>Rysowanie mapy interesariuszy dla projektowanych inicjatyw. Osadzenie innowacji pośród osób, organizacji, społeczności.</p> <p>Omówienie: Kto jest kluczowym interesariuszem? Kto może współpracować i współtworzyć innowację społeczną?</p>	18	3.2	3.2a
1h 25	15	współtworzenie innowacji społecznych	dyskusja i wyjaśnienie	<p>Dyskusja z grupą: Czy angażować interesariuszy/ interesariuszko w projektowanie innowacji?</p> <p>Innowacje społeczne w nomenklaturze naukowej określane są mianem „collaborative concept”. Współtworzenie innowacji społecznych oznacza zaangażowanie różnych interesariuszy/ różne interesariuszki, w tym szczególnie beneficjentów i beneficjentki innowacji społecznej w proces wymyślenia, planowania i implementacji rozwiązań. Innowacje społeczne to działania realizowane dla społeczeństwa, ze społeczeństwem i przez społeczeństwo.</p>	19		

				<p>Argumenty potwierdzające, że współtworzenie innowacji społecznych jest ważne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● różnorodni interesariusze/ różnorodne interesariuszki to różnorodne zasoby i umiejętności; ● wiedza i pomysły często już gdzieś są, warto do nich dotrzeć; ● udział beneficjentów/ beneficjentek innowacji społecznych w ich tworzeniu pomaga dopasować rozwiązania do potrzeb; ● wielość perspektyw zwiększa szansę na skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych; ● współtworzenie zwiększa zasięg innowacji społecznych; ● dostrzeżenie i uznanie nowatorskich rozwiązań przez sektor publiczny jest niezbędne do dalszego rozwoju i zwiększania skali wpływu społecznego. 			
--	--	--	--	---	--	--	--

	5	przerwa					
	5	zrozumieć potrzeby	wprowadzenie	<p>Potrzeby są sprawą indywidualną i subiektywnie ocenianą. Potrzeby zmieniają się w czasie – dziś mamy inne, niż 100 lat temu. Innowacje społeczne według niektórych definicji odpowiadają na potrzeby dotąd niezaopiekowane. Aby się dowiedzieć, jakie są potrzeby w danym obszarze, należy je zbadać. Własne postrzeganie problemu i potrzeb (bez poznania opinii innych) nie wystarczy, bo indywidualna perspektywa jest konieczna.</p>	21–22		
	15	kategorie potrzeb	miniwykład	<p>Kategorie potrzeb według Rosenberga</p>	23		
	10	etapy pracy z potrzebami	miniwykład	<p>Według Rosenberga części swoich potrzeb człowiek sobie nie uświadamia. Odkrywanie tych potrzeb wymaga czasu i pracy. Jest to trudny proces, w którym stan nieświadomości zamienia się w gniew, a dopiero potem w sprawcze działanie. (dołączę krótki skan do czytania).</p>	24		
	5	Jakie znasz inicjatywy, które zaspokoily potrzeby wcześniej niezaopiekowane?	dyskusja	<p>Celem jest powiązanie innowacji społecznych z zaspokajaniem potrzeb.</p>	25		

	5	badanie potrzeb	miniwykład	<p>Zbadać potrzeby, czyli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznać odbiorcę innowacji społecznej (beneficjenta); • rozmawiać; • zrozumieć jego/jej potrzeby i problemy. 	26–27		
	15	skrypt wywiadu - badanie potrzeb	ćwiczenie	<ul style="list-style-type: none"> • Studenci powinni zapytać beneficjentów innowacji – czego potrzebują? • Ćwiczenie polega na przygotowaniu scenariusza wywiadu z beneficjentami/ stakeholderami. 	28	3.3	3.3a
	5	potrzeby innowatora	miniwykład	<p>Innowator w procesie projektowania innowacji powinien uwzględnić także swój własny dobrostan. W tym celu należy zastanowić się jak innowacja wpłynie twórców inicjatywy oraz zaplanować takie działania, które pozwolą twórcom rozwijać się i oddziaływać na subiektywną ocenę jakości życia.</p>	29–30		
1h 15	15	dobrostan innowatora	ćwiczenie		31	3.4	3.4a

	5	przerwa					
	10	wstęp do budowania społeczności	miniwykład	<p>Od niezaspokojonych potrzeb... w obliczu zidentyfikowania niezaspokojonych potrzeb widzimy takie, które są wspólne zarówno dla nas, jak i innych ludzi, i wtedy mamy wybór jak reagujemy na daną sytuację:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. brak zmian - nie robimy nic, nie robiąc nic, nic się nie zmienia (wspólnie jesteśmy bezradni); 2. brak zgody - nie zgadzamy się, kontestujemy, wkurzamy się, protestujemy, inwestujemy energię w mówienie NIE (wspólnie czujemy gniew); 3. działanie - szukamy innych rozwiązań, proponujemy coś innego jako alternatywę, czemuś innemu/nowemu mówimy TAK. <p>Formowanie alternatyw to wychodzenie w przyszłość i tworzenie rozwiązań, których brakuje. Te rozwiązania są często częścią szerszej wizji świata. Świata, w jakim chcielibyśmy żyć.</p> <p>Zaczątki budowania społeczności</p> <p>Jak zaangażować ludzi w inicjatywę?</p> <p>Budowanie społeczności możemy zacząć na dowolnym etapie i jednocześnie, im wcześniej, tym lepiej. Już na etapie badań i prowadzenia rozmów z interesariuszami możemy wyłapać potencjalnych sojuszników, osoby chętne i gotowe do stworzenia zmiany.</p>	33-36		

				<p>Włączanie ludzi na etapie wizji i zapraszanie ich do wspólnego tworzenia rozwiązań powoduje, że będą się czuli współtwórcami, zaangażowanie będzie przez to wyższe, a także poczucie odpowiedzialności za realizację.</p> <p>Poczucie tożsamości z projektem będzie większe jeśli ludzie dołączają na etapie zarodku projektu niż jego finalnym etapie.</p> <p>To często wizja jest kluczowym etapem - to ona pociąga za sobą ludzi, jest na tyle pojemna, że pomieści w sobie potrzeby różnych ludzi i jednocześnie obejmuje jakiś wspólny trzon, który ich łączy, daje każdemu możliwość wyobrażenia sobie tego, co akurat spełnia jego potrzeby w obrębie wspólnych potrzeb.</p> <p>Zatem jaką mamy wizję? Za chwile będziecie ćwiczyć skuteczne opowiadanie o wizji, tak żeby gromadzić wokół siebie ludzi.</p>			
	20	wizja - budowanie narracji	ćwiczenie w parach	Ćwiczenie z opowiadania wizji - feedback/coaching	37	3.5	brak
	15	formowanie społeczności wokół wizji i wartości	miniwykład	<p>Rola społeczności w tworzeniu innowacji</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Tworzenie długotrwałej zmiany społecznej to wysiłek grupowy. ● Ludzie, którzy idą w tym samym kierunku mogą iść razem (mogą się wzajemnie wspierać, 	38-41		

				<p>razem budować).</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Siłą społeczności można przekuć śmiałe wizje i pomysły w rzeczywistość. ● Wnoszenie różnorodnych zasobów, pomysłów, wiedzy i umiejętności do projektu, którymi się można wymieniać. ● Im więcej ludzi, tym bardziej różnorodne role mogą pełnić, bardziej dopasowane do ich indywidualnych talentów. ● Zobaczenie szerszej perspektywy (zarówno problemu jak i wachlarza rozwiązań) poprzez włączanie różnorodnych interesariuszy w działania. ● Włączanie beneficjentów w tworzenie rozwiązań zwiększa szanse na to, że pomysły będą dopasowane i adekwatne do ich potrzeb. ● Wielość perspektyw daje pełniejszy, szerszy obraz sytuacji (zwiększenie szansy na skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych dzięki wielości perspektyw). ● Im więcej ludzi, tym większe zasięgu tym bardziej prawdopodobne, że władze nas usłyszają i uwzględnią (zwiększanie zasięgu innowacji społecznych i pomoc w jej rozpowszechnianiu, a co za tym idzie dostrzeżenie i uznanie nowatorskich rozwiązań przez sektor publiczny, które jest niezbędne do 			
--	--	--	--	--	--	--	--

				<p>dalszego rozwoju i zwiększania skali wpływu społecznego).</p> <p>Wpływ społeczności</p> <p>Myśl globalnie, działaj lokalnie. Tam znasz kontekst. Tam masz potencjał największego wsparcia i znajomości innych ludzi, których potrzebujesz do zrealizowania pomysłu. Tam masz największy wpływ.</p> <p>Skup się na tym, co możesz zmienić, na co możesz wpłynąć. Covey opisał kręgi zainteresowań jako rzeczy, które nas interesują i jednocześnie nie mamy nad nimi kontroli, wpływu. Takie, które potrzebujemy zaakceptować, póki nie mamy na nich wpływu, bo inaczej zmarnujemy naszą energię. Natomiast działanie w kręgu wpływu daje więcej satysfakcji i zwiększa motywację, gdy możemy oddziaływać na naszą rzeczywistość, często zaczynając właśnie od tego, co my możemy zacząć robić inaczej, jak możemy zmienić nasze zachowanie, nasz sposób myślenia itd.</p>			
	10	społeczność jako zespół - wymiary zaangażowania i poczucie przynależności	miniwykład	<p>Rozpoznanie różnych etapów zaangażowania w społeczności oraz czynników zwiększających poczucie przynależności</p> <p>Po prawej stronie widzimy poszczególne kręgi zaangażowania uczestników w projekt. Jak zainteresować świadomych, jak zmotywować zainteresowanych.</p>	42-43		

				<p>1. Mam świadomość zjawiska. 2. Mam świadomość zjawiska i jestem zainteresowana/zainteresowany inicjatywą, która działa na jego rzecz. 3. Mam świadomość zjawiska, jestem nie tylko zainteresowana/zainteresowany inicjatywą, która działa na jego rzecz, ale także angażuje w jej działania. 4. Mam świadomość zjawiska, jestem nie tylko zainteresowana/zainteresowany inicjatywą, która działa na jego rzecz, ale także angażuję się w jej działania i inicjuje je.</p> <p>Po lewej stronie slajdu czynnik zwiększające poczucie przynależności do projektu - zapraszają uczestników do węższego kręgu - bliżej trzonu, gdzie wpływ na innowacje jest największy i zarazem jest największa odpowiedzialność.</p> <p>Poczucie przynależności do projektu/inicjatywy zwiększa się w momencie, gdy osoby mają wpływ na jej działania i mogą go współtworzyć. Gdy to działanie daje im sens, gdy są obdarzeni zaufaniem, gdy ich działanie jest doceniane, gdy są zapraszani do podejmowania decyzji.</p>			
	5	wymiary współpracy w społeczności	miniwykład	<p>Wymiary współpracy: co-doing, co-being, co-learning, co-deciding</p> <p>Wymiary współdziałania w społeczności składają się z tych czterech różnych możliwości. Istotne jest, by pamiętać, że tworzenie społeczności wokół innowacji to nie tylko wspólna praca, ale też wspólne bycie, które buduje więzi i napędza działanie.</p>	44		

				<p>Współpraca - związana ze zdolnością osiągania celów. To efektywny podział ról i zadań, planowanie i realizacja.</p> <p>Współdecydowanie jest przejawem demokratycznego procesu na poziomie podejmowania strategicznych decyzji i ustalania celów.</p> <p>Wzajemne uczenie oznacza rozwijanie własnej wiedzy oraz wspólnej wiedzy w obrębie organizacji/inicjatywy. Uczenie się jest typowe dla innowacji społecznych, w końcu chodzi o rozwinięcie nowego wzorca działania. Dzielenie się wiedzą sprzyja rozpowszechnianiu innowacji.</p> <p>Współbycie jest związane z poczuciem wspólnoty, przynależnością i byciem częścią czegoś. Jest bardziej o relacjach niż o robieniu czegoś.</p>			
	10	współpraca w zespole	miniwykład	<p>Różnorodność w zespole Jesteśmy różni. Z różnorodności możemy czerpać. Każdy z nas ma inne zasoby, wiedzę, umiejętności, które może wnieść do projektu. I dzięki tym perspektywom możemy szerzej zobaczyć zjawisko i odkryć więcej rozwiązań. I jednocześnie mamy różne style myślenia i działania, które mogą powodować między nami tarcia.</p> <p>Różne role w nim Pełnimy w zespole różne role i w różnych momentach procesu są one są kluczowe. Belbin opisał 9 ról, które</p>	45		

				<p>zazwyczaj są pełnione w każdym zespole. Takie, które są bardziej zorientowane na zadaniach, takie, które są bardziej zorientowane na relacjach i takie, które są bardziej zorientowane na procesy myślowe. Znajomość różnych ról ułatwia nam współdziałanie i rozumienie siebie nawzajem.</p> <p>Proces kształtowania się zespołu Każdy zespół przechodzi 4 etapy rozwoju. Różnice zdań i docieranie się z innymi jest naturalnym etapem tworzenia się zespołu. Formowanie → docieranie się → normowanie → współpraca.</p>			
	5	współbycie - wartości wspólnotowe		<p>Community w rozumieniu Scott Peck’a</p> <p>Słowo community po angielsku tłumaczymy jako społeczność i wspólnotę zamiennie w języku polskim. Te słowa są jednak używane w diametralnie innych kontekstach w Polsce.</p> <p>Peck zwraca uwagę na aspekty budowania się wspólnoty między ludźmi - czyli jak być i widzieć drugiego człowieka z którym realizujemy wspólną wizję.</p> <p>Community wg Scott’a Pecka charakteryzuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • świadomością i szacunkiem wobec indywidualnych różnic; • głębią słuchania; 	46		

				<ul style="list-style-type: none"> • wysokim poziomem poczucia bezpieczeństwa w grupie; • możliwością emocjonalnego/duchowego wsparcia; • współdzielonym przywództwem, • łagodniejszym konfliktem (z dużą dozą szacunku), - efektywnym podejmowaniem decyzji, • poczuciem przynależności, • większą świadomością w jakim stadium jest grupa i czego potrzebuje żeby pójść dalej. 			
	15	wprowadzenie do budowania prototypu		Prototyp może i powinien ulegać zmianom. Warto zrewidować prototyp po badaniu i uwzględnić w nim niezbędne modyfikacje.	47-50		
	5	praca domowa	opis zadania	Wywiady terenowe z interesariuszami innowacji społecznej.	51		
	35	tworzenie nowego prototypu	ćwiczenie	Przedstawić instrukcję do budowania prototypu, który uwzględnia zgromadzone dane. Uzupełnić prototyp po przeprowadzeniu wywiadów	52	3.6	3.6a

Projekt „Przedsiębiorczość społeczna – kurs podstawowy” o numerze EOG/21/K4/W/0044 jest finansowany ze środków Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014 – 2021 oraz środków krajowych. Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG) reprezentuje wkład Islandii, Liechtensteinu i Norwegii – trzech krajów EFTA (Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu) w tworzenie Europy zielonej, konkurencyjnej i sprzyjającej integracji społecznej. Kwota dofinansowania w ramach Funduszy EOG wynosi 118 217 € i pochodzi ze wspomnianych wcześniej państw (Islandii, Liechtensteinu i Norwegii).